

על אלכסנדר אוריה בוסקוביץ'

בטקס קריאת רחוב על שמו, עיריית תל-אביב, 17.6.09

מרים, דוד, שרית ומשפחת בוסקוביץ' היקרה, מכובדי כולם, מורי ורבותי,

מדח לןשבי על בוסקוביץ, צפה ועולה לנגד עיני רוחי דמותו הייחודית:

צנום קמעה, בעל קומה בינונית, אך כל דמותו ובעיקר ראשו, כאילו חצובים הם בסלע מעשה ידי אמן. לכאורה צנוע ונחבא אל הכלים אך למעשה ממלא כל חלל בהופעתו, ומשאיר על כל רואיו רושם בל יימחה. כמעט חמישים שנה חלפו מאז שנהגנו לטייל יחד בהפסקות, במסדרונות האקדמיה למוסיקה, שמוקמה בבית ספר תחכמוני שברחוב ליליינבלום 7. אני מזכירה אקדמית שזה אך חזרה מלימודיה באוניברסיטה של אופסלה, והוא, בכיר המורים ומוסיקאי ידוע שם. אהבנו לצעוד זה בצדו של זו ולגלגל נושאים שעמדו אז בחלל עולמינו, זה הכללי וזה המוסיקלי.

בשיחותינו אלה למדתי להכיר את בוסקוביץ' הן כמוסיקאי והן כאדם בעל מצפון, בעל יושרה, ובעל כנות מרשימה. באותה תקופה התאלמנתי מאביו של בני, והתקשיתי מאד לקבל את רוע הגזרה. ביקשתי מבוסקוביץ' שיורני להבין לאן נעלמים המתים? הרי לא ייתכן, טענתי, שחיים שלמים נגדעים כך כאילו באחת? נכחדים כאילו לא היו מעולם? ואורי לימדני את אחד השעורים החשובים, המלווים אותי מאז ומקלים מאד על חיי:

"המבקש לצלוח חיים אלה", כך אמר לי, "חייב להכיר במגבלותיו. והרי את יודעת ומקבלת שאין עינינו רואות את כל הקיים בעולמינו ואין אזנינו שומעות את כל רחשי ורעשי העולם הזה. למה זה מתעקשים אנו להבין בשכלינו את כל הקורות אותנו? למה אין אנו יכולים לקבל את העובדה שגם מוחינו מוגבל הוא, ואין אנו מסוגלים, יתרה מזאת, לעולם לא נהיה מסוגלים להבין במלואה את הוויית העולם בו אנו חיים."

הקשבתי הקשב היטב, הפנמתי, שמרתי בלבי והחכמתי.

*

מזה כמה עשרות שנים הווה בינינו, במעין הסכמה שבשתיקה, הקביעה שלמוסיקה הישראלית קיימים חמישה אבות מייסדים: בן-חיים, פרטוש, בוסקוביץ', סתר ויוסף טל. שוב אינני יודעת מי הגה קביעה זו, אך מאז היא מנחה אותנו.

את ייחודו של בוסקוביץ', באותה חמישייה פותחת, הייתי מגדירה כמשקף הנאמן ביותר של השתלשלותה של המוסיקה העברית המתחדשת: ראשיתה ב"שרשרת הזהב", הסויטה על שירי עם יהודיים, לתזמורת סמפונית גדולה, שבה כינס, את מורשת הפולקלור היהודי; המשכה ב"סוויטה השמית" שבה הביא לידי ביטוי את רחשיו של עם המחדש חיו כקדם בביתו שבמזרח; וסופה ב"קונצ'רטו דה קמרה", לכינור ועשרה כלים שבה סיכם בוסקוביץ' את הגיגיו המוסיקליים באשר לדפוסיה האסתטיים של המוסיקה בת זמנינו. ובאמצע, השיר "דודו", אותה הבלדה לנופלים במלחמות ישראל, שהפכה לנכס צאן ברזל באבלינו הלאומי. אלה הם רק אבני פינה החובקים יצירות חשובות כקונצ'רט לאבוב והקונצ'רטו לכינור, (שזכה לאחרונה להתחדשות מרשימה) וכן הקנטטה "בת ישראל", הסויטה "עדיים" לחליל ולתזמורת, וקטעים לפסנתר לבני הנעורים.

אכן יבול מרשים המלווה את הווייתנו באיכות ובכנות. והרי הוא נמצא עמנו כאז כן עתה, וככזה יישאר לאורך ימים רבים.

תודה!

רחוב על שם אלכסנדר אוריה בוסקוביץ'

היום אנחנו כאן בטקס קריאת רחוב על שם אלכסנדר אוריה בוסקוביץ'. אם ישאלו אותי
מחר: "מי היה האיש הזה בוסקוביץ'?" – כך אענה:

אלכסנדר אוריה בוסקוביץ' היה מלחין, מבכירי המלחינים של דור הקמת המדינה.

הוא היה מורה לתורת המוסיקה. הוא שקד על חינוך וטיפול דור צעיר של מוסיקאים
ומלחינים במדינת ישראל הצעירה.

הוא היה הוגה דעות, מראשי המדברים בויכוח על מהות המוסיקה הישראלית החדשה.

ואם יתעקש השואל וישאל: "אבל מי היה בוסקוביץ' האיש?" – אז אענה:

הוא היה איש השלמות הבלתי מתפשרת. כמלחין התחבט והתלבט והתענה סביב כל צליל
שכתב. כמורה דרש מתלמידיו את מה שדרש מעצמו. כהוגה דעות לא רק נאבק על דעותיו
עם בני פלוגתא שלו אלא גם התלבט ונאבק עם עצמו ולא נמנע מלשנות את דעותיו כשחידל
להאמין בהן. הוא לא היה איש הדעות הנחרצות, אלא איש הדיאלוג המתמיד.

ואם ישאל השואל: "האם הכרת את האיש?" – אענה:

הכרתי את אלכסנדר אוריה בוסקוביץ' והוקרתי אותו ואהבתי אותו. פגשתי אותו שינתה
את אורח חיי: נעשיתי מה שהנני היום: מוסיקאי ומלחין. ועל כך אהיה אסיר תודה לו עד
סוף חיי.

יחזקאל בראון

משפחת בוסקוביץ'

גב' חביבה אבי-גיא - חברת מועצת העיר ויו"ר ועדת שמות והנצחה,
עו"ד מרדכי וירשובסקי - חבר מועצת העיר לשעבר,
פרופ' יחזקאל בראון - חתן פרס ישראל,
גב' מיכל זמורה כהן - לשעבר ר' האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים,
קהל נכבד,

קריאת רחוב על שמו של אדם הוא ניסיון להאט את מעשה ההשכחה
האכזרי של הזמן - וניסיון להשאיר את זכרו חי ונוכח בינינו. אבל יותר
מכל, יש כאן הכרה פומבית, ציבורית בפועלו של האיש ובתרומתו לעיר,
לחברה ולתרבות שלה.

אַלְכְּסַנְדֵּר אורֶיָה בוסקוביץ' ראוי להכרה הזאת שלנו בזכות תרומתו
הייחודית לעולם המוזיקה הישראלית.

הסיפור של בוסקוביץ' הוא סיפור מרגש של התאהבות. הוא הגיע ארצה
כמלחין יהודי מוערך - מוזמן להיות נוכח בביצוע יצירתו "שרשרת
הזהב", שכונתה גם סוויטה יהודית, שכן נכתבה בהשראת מקורות זמר
יהודיים מהגולה. בוסקוביץ' - יהודי אירופי מצוי, שהיה דובר כמה
שפות - הונגרית שהייתה שפת אמו, רומנית שהייתה שפת מדינתו
וצרפתית שהייתה שפת תרבותו - דרך על אדמת הארץ ופתאום התאהב.
התאהבות סוערת - בארץ, בעברית, ולדעתי גם בעצם הרעיון הציוני.

הוא החליט להשאר בארץ והפך עד מהרה להיות אידיאולוג של מוזיקה
ישראלית חדשה - מוזיקה שמתנתקת משורשיה ומקורותיה היהודיים
המסורתיים - ונאחזת בצבעיו ובניגוניו של המרחב הארצישראלי. אם
תרצו, בוסקוביץ' הוא המטיף הגדול הראשון של רעיון המוזיקה הים
התיכונית בנוסח כחול לבן. מוזיקה מקורית וחדשה - הממזגת את האני
הלאומי עם הנוף והאקלים של המזרח.

יצירתה של המוזיקה הזאת לא באה ל בֹּסְקוֹבִיץ' עצמו - האירופי, הקלאסי - בקלות. אבל האידיאולוג בֹּסְקוֹבִיץ' התעקש והתוצאות יפהפיות. דווקא בשיר שהוא שירו המוכר ביותר – שאין ישראלי שאינו יודע לשיר אותו ומעטים מדי הישראלים היודעים מי הלחין אותו – דווקא בו, בשיר "דודו", ויתר בֹּסְקוֹבִיץ' על האידיאולוגיה וחיבר מנגינה שכולה זכרונות יהודיים ממזרח אירופה.

הדבר המרגש ביותר ששמעתי על בֹּסְקוֹבִיץ' – קשור ביחסו המיוחד אל העברית. אחרי שבמאמץ לא קטן הוא הצליח לכבוש אותה לחלוטין – הוא ידע אושר כאשר הגיע לכך שלא רק חשב בעברית, אלא גם חלם בה. החולם היקר הזה – בֹּסְקוֹבִיץ' - מת בטרם עת ובקריאת הרחוב הזה על שמו אנחנו מצרפים אותו, באיחור מסוים, אל המקום הראוי לו – פנתיאון דמויות המופת של העיר תל אביב-יפו.